

PGS.TS ĐẶNG TRẦN PHÒNG

CHẤT TRỢ MỚI, THUỐC NHUỘM MỚI, CÔNG NGHỆ MỚI

NHÀ XUẤT BẢN KHOA HỌC
TỰ NHIÊN & CÔNG NGHỆ

PGS. TS ĐẶNG TRẦN PHÒNG

**CHẤT TRỢ MỚI,
THUỐC NHUỘM MỚI,
CÔNG NGHỆ MỚI**

(TÁI BẢN LẦN THỨ NHẤT, CÓ SỬA CHỮA, BỔ SUNG)

Mục lục

	LỜI NÓI ĐẦU	9
	PHẦN 1: CÁC CHẤT TRỢ MÓI	
1.	Các chất dùng để hồ sợi dọc	11
2.	Các chất dùng trong xử lý trước (tiền xử lý)	11
2.1	Các chất giữ hồ	11
2.2	Các chất chống bọt	14
2.3	Các chất ngấm thấu/giặt	15
2.4	Các chất nấu	18
2.5	Các chất càn hoá/tạo phức	22
2.6	Các chất dùng trong tẩy trắng (bao gồm cả chất ổn định)	24
2.7	Các chất khử - loại bỏ tàn dư peroxit sau tẩy trắng (peroxide quencher)	28
2.8	Chất trợ dùng trong xử lý ngấm kiềm/làm bóng	29
2.9	Chất trung hoà	29
2.10	Chất loại vết bẩn	29
2.11	Các chất dùng cho qui trình tẩy trắng mới "Gentle Power Bleach"	30
3.	Các chất tăng trắng quang học	30
3.1	Các chất tăng trắng quang học dùng cho vải sợi xenlulo	30
3.2	Các chất tăng trắng quang học dùng cho vải sợi polyeste	33
3.3	Các chất tăng trắng cho vải sợi pha polyeste/xenlulo	34
3.4	Các chất tăng trắng cho polyamit	34
4.	Các chất trợ nhuộm	34
4.1	Chất tăng cường ngấm thấm, đuổi khí, chống bọt	34
4.2	Các chất đều màu, làm nhuộm chậm, phân tán	36
4.2.1	Các chất phân tán có mục đích chung	36
4.2.2	Cho vải len và pha len	37
4.2.3	Cho polyamit, polyamit/len và polyamit/elastan	38

4.2.4	Cho vải sợi acrylic	40
4.2.5	Cho vải sợi polyeste và pha	41
4.2.6	Cho vải sợi xenlulo	44
4.3	Các chất keo bảo vệ	45
4.4	Chất bôi trơn	46
4.5	Các chất tối ưu hoá qui trình, chất đệm, chất cho axit và kiềm	48
4.5.1	Cho vải sợi xenlulo	48
4.5.2	Cho vải sợi polyeste	49
4.5.3	Cho vải sợi polyamit	51
4.6	Chất bảo vệ len	51
4.7	Chất ngăn ngừa kết tủa	52
4.8	Chất ngăn ngừa dây mầu	52
4.9	Chất ngăn ngừa khử - chất oxi hoá	53
4.10	Các chất ổn định xơ sợi	53
4.11	Chất bảo vệ (protection agent)	54
4.12	Chất chống chạy mầu	54
4.13	Chất nấu xà phòng/chất làm sạch sau nhuộm	54
4.13.1	Cho vải sợi xenlulo	54
4.13.2	Cho polyeste	56
4.13.3	Cho hàng polyamit, len và acrylic	57
4.13.4	Chất làm sạch thiết bị (nhuộm)	58
4.14	Chất cầm mầu hay gắn mầu (fixative)	59
4.14.1	Cho vải sợi xenlulo	59
4.14.2	Cho polyamit	62
4.14.3	Cho vải sợi protein	67
4.15	Chất khử (reducing agent)	67
4.16	Chất tải (dye carriers), chất tăng cường khuếch tán (diffusion accelerators)	68
5.	Các chất trợ in hoa (printing auxiliaries)	68
5.1	Chất làm hồ in	68
5.2	Chất tạo màng kết dính cho in hoa/nhuộm pigment	70
5.3	Chất tạo liên kết ngang bên ngoài	70
5.4	Chất phân tán	71
5.5	Chất đuổi khí	71
5.6	Chất làm mềm hàng in	71
5.7	Chất hồ in pigment mới	71
5.8	Chất chống khử	72

5.9	Chất in bóc	72
5.10	Các chất trợ in khác	72
6.	Các hoá chất dùng cho xử lý hoàn tất các dạng (finishing chemicals)	72
6.1	Xử lý chống co, chống nhăn	72
6.2	Xử lý chống bẩn và loại bẩn	73
6.3	Các chất xử lý chống thấm nước, thấm dầu	75
6.3.1	Các chất hỗ trợ cho xử lý chống thấm nước, thấm dầu	77
6.4	Các chất xử lý mặc thoải mái và mát, lạnh	78
6.5	Các chất xử lý tươi sạch, chống vi khuẩn và chống mốc	80
6.6	Các chất xử lý chống hấp thụ bức xạ tử ngoại và bảo vệ trước ánh sáng mặt trời	81
6.7	Các chất xử lý chống tĩnh điện	81
6.8	Các chất chống dạt	82
6.9	Các chất làm mềm	82
6.9.1	Các chất làm mềm silicon	82
6.9.2	Các chất làm mềm "tiêu chuẩn"	88
6.10	Chất giặt mài, cắt lông	91
6.11	Các chất làm chậm cháy	96
6.12	Các chất xử lý hoàn tất khác	97
6.12.1	Xử lý cứng mặt	97
6.12.2	Xử lý sờ tay ấm	98
6.12.3	Chất khử mùi	98
6.12.4	Chất xử lý chống dập hàng	98
6.12.5	Xử lý chống muối	98
6.12.6	Xử lý tăng độ đậm màu, bền màu	99
6.12.7	Xử lý đàn hồi	99

PHẦN 2: CÁC CHẤT TRỢ MỚI BỔ SUNG

1.	Các chất trợ dùng trong xử lý trước (tiền xử lý)	100
1.1	Các chất giữ hồ	100
1.2	Các chất nấu – giặt	100
1.3	Chất càn hóa / khuếch tán	102
1.4	Các chất trợ dùng trong tẩy trắng	102
2.	Các chất trợ nhuộm	103
2.1	Chất tăng cường ngấm thấu, khử bọt, đuổi khí	103
2.2	Các chất đều màu cho nhuộm poliamit	103
2.3	Các chất đều màu cho nhuộm acrylic, polyeste loại nhuộm	105

	được bằng thuốc nhuộm cation và vải sợi pha acrylic, CD-Poly	
2.4	Các chất phân tán và đều màu	105
2.5	Chất càn hóa, phân tán	106
2.6	Chất đệm pH	107
2.7	Các chất nấu xà phòng sau nhuộm	107
2.8	Các chất cầm màu, nâng cao độ bền màu	110
2.9	Chất trợ nhuộm khác	111
3.	Các chất bôi trơn	112
4.	Các chất làm mềm	115
4.1	Các chất làm mềm silicon	115
4.2	Các chất làm mềm khác	116
5.	Chất chống tĩnh điện	118
6.	Các chất xử lý chống thấm nước, thấm màu	118
7.	Các chất làm chậm cháy	120
8.	Các chất kháng khuẩn, khử mùi	121
9.	Các chất xử lý hoàn tất khác	122
9.1	Chất chống vàng	122
9.2	Chất xử lý hoàn tất khác	122
9.3	Chất chống dạt	124

PHẦN 3: CÁC THUỐC NHUỘM MỚI VÀ CÔNG NGHỆ MỚI

A.	Xử lý trước (tiền xử lý)	125
I.	<i>Công nghệ tẩy trắng peroxit mới chất lượng cao, thân thiện với môi trường</i>	125
II.	<i>Tẩy trắng hoạt hóa ở nhiệt độ thấp</i>	132
B.	Nhuộm và in hoa	135
I.	<i>Thuốc nhuộm trực tiếp bền màu với ánh sáng và công nghệ nhuộm một bể vải, sợi pha Polieste/ bông</i>	135
II.	<i>Hàng nhuộm thuốc nhuộm hoạt tính với bột giặt "hiện đại", thích thức và cơ hội</i>	159
III.	<i>Hóa học mới trong thuốc nhuộm hoạt tính mới Remazol ultra RGB</i>	175
IV.	<i>Các thuốc nhuộm Synozol mới</i>	181
V.	<i>Dãy thuốc nhuộm hoạt tính mới Moderzol/EC và DN</i>	191
VI.	<i>Nhuộm liên tục và ngấm ép - cuộn ủ lạnh vải sợi xenlulo với thuốc nhuộm hoạt tính mới Synozol CB</i>	199

VII.	<i>Logic Dyeing - quy trình nấu và nhuộm đẳng nhiệt một bể</i>	203
VIII.	<i>Thuốc nhuộm hoạt tính nhuộm nóng và những ưu điểm trong nhuộm tận trích</i>	205
IX.	<i>Công nghệ nhuộm liên tục hiện đại Econrol</i>	210
X.	<i>Quy trình giặt mới thuốc nhuộm hoạt tính SERA ECO WASH</i>	219
XI.	<i>Nhuộm Poliamit và vải sợi pha Poliamit vi mảnh với Elastan</i>	224
XII.	<i>Thuốc nhuộm phân tán ADD mới nhuộm Polieste trong môi trường kiềm</i>	235
XIII.	<i>Các thuốc nhuộm phân tán Synolon mới và nổi bật</i>	242
XIV.	<i>Xử lý sau nhuộm vải sợi pha Polieste/Xenlulo bằng hệ thống mới Reactive Flash</i>	248
XV.	<i>Hệ thống nhuộm mới bằng Pigment Texcron XDG</i>	253
XVI.	<i>Thuốc nhuộm mới lưu hóa mới dạng lỏng</i>	257
XVII.	<i>Hệ thống Texcron – Pigment cho in hoa</i>	261
PHẦN 4: CÁC THUỐC NHUỘM MỚI VÀ CÔNG NGHỆ BỔ SUNG		
I.	<i>Sự phát triển của thuốc nhuộm hoạt tính mới Avitera SE</i>	279
II.	<i>Thuốc nhuộm hoạt tính mới Remazol Sam</i>	286
III.	<i>Thuốc nhuộm hoạt tính Intrafast cho len</i>	289
IV.	<i>Thuốc nhuộm hoạt tính Ruihuazol</i>	292
V.	<i>Quy trình công nghệ xử lý sau đổi mới React Evo trong nhuộm thuốc nhuộm hoạt tính</i>	301
VI.	<i>Thuốc nhuộm phân tán Serilene SWF</i>	305
VII.	<i>Thuốc nhuộm phân tán Intrasil HSF</i>	307
PHỤ LỤC: CÁC NHÀ SẢN XUẤT VÀ CUNG CẤP CHẤT TRỢ, THUỐC NHUỘM		310
TÀI LIỆU THAM KHẢO		314

Lời nói đầu

Mấy năm gần đây đã có nhiều chất trợ mới, thuốc nhuộm mới và công nghệ mới. Do đó tôi có ý định tập hợp tài liệu để biên soạn thành một cuốn sách và đã nhận được sự hưởng ứng nhiệt tình của một số công ty nước ngoài và trong nước. Họ đã cung cấp cho tôi những tài liệu có giá trị về các sản phẩm chất trợ và thuốc nhuộm mới.

Cuốn sách nhỏ này có mục đích giới thiệu với bạn đọc, trước hết là các cán bộ kỹ thuật chuyên ngành những chất trợ mới, thuốc nhuộm mới và một số công nghệ mới để vận dụng vào sản xuất nhằm đạt hiệu quả chất lượng cao, giảm giá thành, tiết kiệm năng lượng và giảm thiểu ô nhiễm môi trường theo xu hướng sản xuất sạch hơn. Hy vọng cuốn sách cũng có thể làm tài liệu tham khảo cho các sinh viên đại học, cao đẳng chuyên ngành và cán bộ giảng dạy và nghiên cứu ở các trường, viện.

Với các tài liệu tự có và sưu tầm được cộng những tài liệu mà các hãng cung cấp, tôi đã chọn lọc biên soạn cuốn sách, bao gồm trên 450 chất trợ mới (ngoài các chất trợ đã có trong cuốn "Chất trợ, nấu tẩy, nhuộm, in hoa và hoàn tất", Nhà xuất bản Giao thông Vận tải xuất bản 2007) của 14 hãng nước ngoài hay liên doanh đã có mặt từ lâu hay mới sản xuất sản phẩm ở Việt Nam. Các công ty Avco Vietnam, Clariant, Nicca Sumitomo và Vimin không tham gia nên không có sản phẩm mới giới thiệu ở đây. Một số thuốc nhuộm mới cùng công nghệ mới của các công ty tham gia gửi tài liệu đều được giới thiệu trong cuốn sách.

Vì thời gian có hạn, tài liệu có hạn, nên cuốn sách nhỏ của tôi phải khép lại tại đây. Chắc nó không thể thoả mãn, đáp ứng được các yêu cầu đa

dạng của bạn đọc, tôi mong nhận được sự thông cảm. Hẹn gặp lại khi có các điều kiện cho phép.

Mặc dầu đã được biên soạn cẩn thận, kỹ lưỡng, nhưng không thể tránh khỏi thiếu sót, rất mong được bạn đọc góp ý phê bình. Các ý kiến đóng góp xin gửi về: Đặng Trấn Phòng, 20 phố Trương Mai, quận Hoàng Mai, Hà Nội; điện thoại: (04) 36620241; email: haviet_2628@yahoo.com.

Tôi xin trân trọng cảm ơn.

Cuốn sách tái bản lần này được bổ sung 2 chương gồm những chất trợ mới, thuốc nhuộm mới và công nghệ mới nhất (cho đến trước khi in). Cuốn sách được tái bản lần này cũng nhằm kỉ niệm 60 năm vào học Trường Đại học Bách khoa Hà Nội (1956) của tác giả.

Nhân dịp này tôi xin một lần nữa gửi lời cảm ơn chân thành và sâu sắc tới các Công ty TNHH Hóa chất Tân Phú Cường, đại diện Công ty Huntsman ở Thành phố Hồ Chí Minh và Hà Nội, Công ty Synthesia (CH Séc), Công ty DyStar (tại Thành phố Hồ Chí Minh), Công ty Tân Hồng Phát, Công ty Tân Châu đã nhiệt tình ủng hộ bằng việc gửi các tài liệu kỹ thuật mới cho tôi.

Hà Nội, ngày 19 tháng 5 năm 2015

Tác giả

Đặng Trấn Phòng